ZHODNOTENIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV INVESTOVANÝCH DO KOMODITY V OBDOBÍ HOSPODÁRSKEJ KRÍZY.2/3

Martina Kováčiková*, Zuzana Mičicová*

Úvod

Hospodárstvo a ekonomika v rámci jednotlivých krajín ale aj z celosvetového hľadiska podliehajú určitým výkyvom spojených s konjunkturálnymi cyklami i recesiami. V čase konjunktúry môže globálna ekonomika pôsobiť ako významný akceleračný faktor a v čase recesie ako destabilizátor vývoja národného hospodárstva. Je to dané celkovou prepojenosťou svetového hospodárstva tak v oblasti obchodu, ako aj v oblasti finančných trhov a ich väzieb s reálnou ekonomikou. V rámci ekonomických diskusií sú, okrem iného, komunikovanou oblasťou obdobia najväčších hospodárskych kríz a s nimi spojené správanie sa investorov v rámci burzových obchodov. V ostatnom období boli a sú realizované štúdie zamerané na riešenie otázok hospodárskej krízy z roku 2008, na identifikáciu príčin, ich možnú elimináciu v budúcich obdobiach ale aj na zníženie dopadu na hospodárstvo jednotlivých krajín sveta. Analýzám sú tiež podrobené: štúdium správania sa najmocnejších najvyspelejších ekonomík sveta, záujmy a zaujatie postojov spoločností participujúcich na svetových obchodoch i správanie sa investorov v oblasti investovania voľných finančných zdrojov. Práve táto situácia sa stala podkladom pre realizovanie predkladaného príspevku zameraného na výskum v oblasti investovania finančných prostriedkov do vybranej komodity v čase hospodárskej krízy.

Základom pre vstup do obchodu je predovšetkým uskutočnenie fundamentálnej a technickej analýzy. V rámci fundamentálnej analýzy je to sledovanie hrubého domáceho produktu, nezamestnanosti a pod. Technická analýza obsahuje indikátory, ktoré pomáhajú určiť rastúci alebo klesajúci trend trhu, silu trhu a sú doplnkom pri obchodnej stratégii.

1. Fundamentálna analýza

Fundamentálna analýza sa snaží predpovedať akým spôsobom sa ovplyvňuje pohyb kurzu (akcií, komodít, indexu alebo meny) ekonomické a hospodárske informácie, politická a celospoločenská situácia.

Postup prognózy sa štandardne odohráva v troch krokoch:

- globálna analýza – skúma celkovú hospodársku situáciu,
- oborová analýza – skúma tendenciu vývoja daného úseku,
- analýza konkrétneho subjektu – skúma hodnotu akcie, komodity, indexu alebo meny.

Ing. Martina Kováčiková, Katedra spojov, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovenská republika, tel: +421415133106, fax: +421415655615, e-mail: Martina.Kovacikova@fpedas.uniza.sk

* Ing. Zuzana Mičicová, Katedra spojov, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovenská republika, tel: +421415133144, fax: +421415655615, e-mail: Zuzana.Micicova@fpedas.uniza.sk

Pre základné potreby analýzy stačí použiť dva kroky, ktoré sa navzájom prelínajú a tvoria jednu veľkú globálnu fundamentálnu analýzu trhu.

Najdôležitejšie ukazovatele, ktorým sa globálna analýza venuje sú:

a) úrokové sadzby

– zmeny úrokových sadzieb sú veľmi dôležitým faktorom na trhu. Rastom úrokových sadzieb rastie aj nominálne úrokové zhodnotenie relatívne bezpečnejších investícií napr. obligácie, terminované vklady, dlhopisy,

b) hrubý domáci produkt

– ekonomická teória hovorí, že vývoj predovšetkým na komoditných a akciových trhoch, predbieha vývoj ekonomiky asi o pol roka. Dôvodom je politika investorov, ktorí dokážu po analýze predvídať rast hrubého domáceho produktu. Tým sa spätne ovplyvňuje aj rast hrubého domáceho produktu, pretože vďaka rastu trhu stúpa aj reálny majetok investorov a akcionárov, ktorí sa stávajú bohatšími a začínajú viac investovať,

c) fiškálna politika

- dane firmám znižujú zisky a tým schopnosť vyplácať dividendy. Obmedzujú rastové možnosti firmy v investíciách a pre investorov sa stávajú neatraktívnymi. Pokiaľ sa zvýšia určité daňové sadzby, komoditné trhy na to reagujú oveľa menej ako akciový trh,

d) monetárna politika

- zmena ponuky peňazí v ekonomike je rovnako dôležitým faktorom fundamentálnej analýzy. Rast ponuky peňazí vďaka efektu vyššej likvidity má podstatný, ale nepriamy vplyv na komoditný trh, avšak priamy vplyv na rast akciových kurzov. Tomu napomáha i fakt, že s rastom peňažnej ponuky sú úrokové sadzby nižšie ako pri menovej politike,

e) inflácia

- pri stabilnej ekonomickej situácii má inflácia na devízové trhy silno negatívny vplyv na rozdiel od akcií, ktoré sú podložené reálnym majetkom a infláciou stráca svoju hodnotu len minimálne. Pokiaľ však inflácia neočakávane rastie, ekonomická neistota zasiahne trh a tým aj relatívne znehodnotí dané akcie,

f) „šoky“

- predstavujú markantné politické a ekonomické vplyvy, ktoré majú na ekonomiku silno negatívny vplyv, a to z dôvodu destabilizácie ekonomickej a celospoločenskej situácie. Tieto výkyvy môžu ekonomiku vrhnúť do dlhodobej recesie. Medzi politicky najvýznamnejšie šoky posledných desaťročí patrí bitka v Perzskom zálive, bitka na Balkáne a teroristický útok na New York.

Okrem týchto hlavných aspektov tvoria fundamentálnu globálnu analýzu aj ďalšie vedľajšie ukazovatele. Súhrn hlavných a vedľajších aspektov globálnej analýzy je kumulovaný do očakávaných udalostí, ktoré prezentuje tzv. ekonomický kalendár, ktorý je v týždennej perióde uverejnený na všetkých významných finančných a ekonomických serveroch. Celoročne obsahuje všetky očakávané udalosti, ktoré významne ovplyvňujú trhy vrátane základných údajov, ktoré slúžia ako návod pre rozhodnutie.

2. Technická analýza

Je výskum dynamiky trhu s pomocou štatistiky, tabuliek, grafov a indikátorov za účelom určenia trendu vývoja cien.

Kľzavé priemery (Moving Averages)

Kľzavý priemer patrí k jedným zo základných, časom overených a väčšine obchodníkov používaných vstupných a výstupných stratégií. Väčšinou sa používa v kombinácii s ďalšími stratégiami alebo podmienkami pre vstup a výstup z trhu. Vznikol na základe skutočnosti, že určovanie trendu z grafu môže byť dosť obtiažne a nepresné,

vzhľadom na cyklické výkyvy. Kľzavý priemer čiastočne tieto výkyvy odstraňuje a používa sa na vyrovnanie kurzu. Niekedy sa kľzavé priemery prirovnávajú k vnútornej hodnote aktíva, keďže priemer kurzov za určité obdobie vyjadruje skutočnú hodnotu očistenú od náhodných odchýlok.

Podľa kľzavého priemeru sa dá určiť zmena trendu cenného papiera alebo komodity, ale aj celého trhu, ak sa aplikuje na index kapitálového trhu. Kľzavé priemery však neoznamujú čo bude alebo má byť, ale potvrdzujú čo bolo v minulosti. Menia sa v čase a pri postupnom výpočte priemeru sa postupuje vždy o jedno obdobie dopredu a zároveň posledné obdobie zo skupiny, z ktorej je priemer počítaný sa už do výpočtu neberie. Stanovenie aká cena sa pre výpočet používa závisí od jednotlivého aktíva a analytikov.

Môže sa použiť:

- záverečná cena,
- priemer otváracej a záverečnej ceny,
- priemer minimálnej, maximálnej a poslednej ceny.

Najčastejšie sa pri konštrukcii využíva záverečná cena. Je potrebné nastaviť počet dní, na základe ktorého sa má kľzavý priemer spočítať. Kľzavé priemery sa tak v grafe vykreslia vo forme krivky. (Obr. 1)

Obrázok 1. Kľzavý priemer (Zdroj: Kľzavý priemer. [online]. [s.a.].

Dostupné na: <<http://www.financnik.cz/>

komodity/manual/komodity-klouzave-prumery.html>.)

Červená krivka kopírujúca do značnej miery pohyb ceny na grafe je desaťdenný kľzavý priemer alebo priemerná uzatváracia cena posledných desať obchodných dní. Krivky kľzavých priemerov počítajú a vykresľujú počítačové programy.

Trendové čiary

Trendové čiary, alebo TRENDLINES patria k základným nástrojom technickej analýzy každého komoditného a akciového obchodníka. Spôsob využitia trendových čiar je rôzny a rovnako ako v prípade akýchkoľvek ďalších technických nástrojov sa nekladú žiadne medze v ich používaní v rámci vlastnej invencie alebo v kombinácii použitia s najrôznejšími ďalšími technickými nástrojmi a indikátormi.

S teóriou trendových čiar prišiel už dávno istý muž s menom Charles Dow, ktorý vo svojej teórii zistil základnú skutočnosť a to, že trhy majú tendenciu trendovať (cena buď stúpa alebo

klesá), čiže tvoriť neustále rôzne trvajúce rastové a klesajúce trendy. Trendy je možné určitým spôsobom merať a označovať s pomocou jednoduchých čiar, ktorým sa hovorí trendové čiary. Tvorí sa prepojením niekoľkých bodov na grafe. V rastúcich trendoch sa trendové čiary tvoria pomocou prepojenia LOW (najnižšia cena, ktorá bola v danom časovom intervale dosiahnutá) jednotlivých cenových čiar na grafe, v prípade klesajúcich trendov naopak s pomocou HIGH (najvyššia cena, ktorá bola v danom časovom intervale dosiahnutá) jednotlivých čiar na grafe. Najzákladnejšie používanie trendových čiar hovorí, že ak trh prelomí trendovú čiaru, je vytvorený nový trend, to znamená, že pokiaľ trh pretne trendovú čiaru v rámci stúpajúceho trhu, je to možné považovať za signál k predaju. A ak trh pretne trendovú čiaru v rámci klesajúceho trhu, je to možné považovať za signál k nákupu. (Obr. 2)

Obrázok 2. Trendová čiara (Zdroj: Trendové čiary. [online]. [s.a.].

Dostupné na: <http://www.financnik.cz/komodity/fin_home/technicka-analyza-trendove-cary.html>.)

Prepojením najnižšej ceny jednotlivých obchodných dní v rámci trendu bola získaná trendová čiara, to znamená priamka priamo pod najnižšou cenou obchodných dní v rámci obdobia celého trendu.

Index relatívnej sily trhu (RSI – RELATIVE STRENGTH INDEX)

Jedným zo spôsobov ako efektívne vylepšovať obchodnú stratégiu je používanie najrôznejších indikátorov. Tie nám môžu slúžiť ako vhodný doplnok bežných analýz alebo ako nástroj k správne načasovaniu vstupu a výstupu.

Za autora indikátoru je považovaný obchodník J. W. Wilder, ktorý RSI vytvoril ako spôsob merania sily alebo naopak oslabovanie trhu. Základná idea indikátora RSI je možnosť merať kedy je trh prekúpený, alebo naopak prepredaný a podľa toho zvažovať možnosti krátkej (predaj) alebo dlhej (nákup) pozície. Indikátor slúži iba ako doplnok stratégie, nie ako samostatná stratégia.

Pokiaľ sa indikátor zobrazí ako doplnok k niektorému z komoditných grafov, v prvom rade je nutné si všimnúť, že indikátor RSI je ohraničený hodnotami 0 - 100 % a v polovici je 50 %. Tieto hodnoty hovoria, že ak sa krivka RSI pohybuje nad 70 % tak je trh považovaný za prekúpený, a ak sa krivka pohybuje pod 30 %, tak je trh považovaný za prepredaný. Prekúpený trh je možné považovať za signál k otvoreniu krátkej pozície a naopak za signál k otvoreniu dlhej pozície. To znamená, že ak sa zvažuje napr. otvorenie dlhej pozície a je používaný indikátor RSI pre vhodnejšie načasovanie, je potrebné vyčkať na moment kedy sa RSI indikátor bude nachádzať pod 30 %. Inak sa dlhá pozícia otvárať nebude. Ak sa indikátor z oblasti pod 30 % dostane späť nad 30 %, tak je tento moment možné považovať za právoplatný nákupný signál RSI indikátoru.

V rámci indikátora sa nastavuje perióda, pre ktorú majú byť jednotlivé hodnoty indikátora používané. Za štandardné nastavenie sa považuje, nastavenie posledných 14 obchodných úsečiek, tzn. v prípade denného grafu 14 obchodných dní. Indikátor RSI patrí medzi veľmi obľúbené a vďaka najrôznejším analytickým programom aj veľmi rozšírené a ľahko dostupné. RSI je možné využívať prakticky vo všetkých trhoch a časových pásmach ako pre denné obchodovanie, tak aj pre dlhodobé. Percentuálne hranice bývajú u rôznych obchodníkov rozdielne.

3. Výskum v oblasti investovania do vybranej komodity v čase hospodárskej krízy

Fundamentálna analýza sa snaží predpovedať akým spôsobom sa ovplyvňuje pohyb kurzu (akcií, komodít

Na základe získaných informácií o burzách sa rozhodlo pre investíciu do komodity ropa. Pri investovaní je dôležité si uvedomiť, že bežný rok je rozdelený na štyri kvartály. K dispozícii pre obchodovanie 7 500 eur do komodity ropa. Obchodovanie sa uskutočnilo v období od 1.7. 2008 do 31.12. 2008, čo predstavuje tretí a štvrtý kvartál.

Dôvodom vstupu do obchodu bola predovšetkým fundamentálna analýza na základe správ o kríze. Príčinou krízy neboli len veľmi benevolentne poskytované hypotéky v posledných rokoch, ale fakt, že občania USA si dlhú dobu žili nad svoje pomery. Historicky si sporili 6 až 8 % príjmov. Napríklad Saudská Arábia, ktorá im dodáva ropu, Čína spotrebný tovar a pod. Tu vzniká nerovnováha – viac sa dováža, ako sa z krajiny vyváža.

Dôvodmi výstupu z obchodu boli vyhodnotenie kalendárneho roka, ukončenie kalendárneho roka a s tým súvisiaci možný obrat.

Na burzu sa vstúpilo prostredníctvom brokera, ktorý poskytuje on-line service. Iba broker má oprávnenie vykonávať nákupné a predajné príkazy. Zisk pre brokera tvorí spread - rozdiel medzi nákupnou (za ktorú broker nakúpil) a predajnou cenou (za ktorú sa predalo), ktorý si stanovil pevne. Pri komodite ropa bol spread stanovený na 100 eur.

Obchodovanie sa uskutočnilo elektronickou formou prostredníctvom obchodnej platformy, ktorá je vedená ako softvér počítača. Príkazy pre vstup a výstup sa zadávali prostredníctvom internetu. Pri obchodovaní bola využitá finančná stratégia špekulácie pohybu do jednej strany, v tomto prípade smerom nadol (predaj).

Jedným z dôvodov pre výber komodity ropa bolo, že čím viac USA prepadá do finančnej krízy, tým viac sa na komoditách zarába a to v dôsledku toho, že komodity sú atraktívne, lebo nemôžu spadnúť na nulu. Ďalším dôvodom pre výber boli vysoké hodnoty, ktoré ropa dosahovala na začiatku tretieho kvartálu roka 2008. Na pohyb ropy vplývajú tlačové besedy, vyjadrenia saudského princa a predstavenstva OPECu.

Obchodovanie s komoditou – ropa

Pre vstup bola použitá fundamentálna analýza a v rámci technickej analýzy použité indikátory:

- trendové čiary,
- kľzavé priemery,
- RSI.

**Obrázok 3. Ropa (Zdroj: Ropa. [online]. [s.a].
Dostupné na: <<http://www.forexfactory.com/calendar.php?do=geteventinfo&day=2009-4-1&c=2>>.)**

Informácie o stave ropných zásob sa zverejňujú každotýždenne o 10:30. Zdrojom je americké ministerstvo energetiky a informácie o ropných zásobách v USA. Táto správa má veľký význam ohľadom ropy, pretože USA je v celosvetovom meradle brané ako najvyššie postavené.

Obchodovanie (júl 2008 - december 2008)

Podľa grafu uvedeného na obrázku 4. bol navrhnutý vstup do obchodu pri hodnote 137,25 dolárov za barel, kedy nastúpil prudký klesajúci kanál, pričom sa pre potvrdenie využilo trojicu trendových vyhladzovacích indikátorov tzv. kľzavých priemerov o hodnotách 200, 100 a 50 dní. Potvrdenie signálu pre predaj bolo prekríženie dvoch kľzavých priemerov o hodnote 100 a 50 na hodnote 126,15 dolárov za barel, a tým bol smer potvrdený.

Najdôležitejším potvrdením pre vstup do obchodu bolo paralelné pretnutie 200 dňového kľzavého priemeru so 100 a 50 dňovým kľzavým priemerom na hodnote 111 dolárov za barel. Nasledovne na to prišiel mierny obrat nahor a to začiatkom septembra do začiatku októbra roku 2008, ktorý už naznačoval mierny obrat v trende, na základe pretnutia najvyššej mesačnej ceny s pretnutím predajnej trendovej línie. Napriek tomu bola pozícia zaistená posunutou hranicou prípustnej straty na daných obchod, ktorá už bola v zisku. Z počiatku bolo cieľom realizovateľného zisku od hodnoty 137,25 dolárov za barel po hodnotu 100 dolárov za barel.

Pri hodnote 100 dolárov za barel nastala už vyššie spomenutá korekcia, ktorá bola prekonaná. Pri prekonaní „psychologickej“ hodnoty 100 bol realizovateľný zisk posunutý až na hodnotu 45 dolárov za barel z dôvodu fundamentálnych správ a pomerne malých korekcií. Pri pohybe nadol bol utvrdzujúci aj oscilátorový indikátor RSI, ktorý sa pohyboval od hodnoty 70 po hodnotu 30 na základe vyhodnocovania po 14 dňoch. Pomôckou k dosiahnutiu zisku bola pomerne vysoká volatilita.

Výstup z obchodu (december 2008)

Z vyššej percentuálnej časti bol podmienený prekonaním „psychologickej“ bariéry 50, ale taktiež fundamentálnymi správami a mesačným zverejňovaním zásob ropy, benzínu a destilátov, ale aj krádežou tankeru pri Somálsku pirátmi. Z technickej analýzy prekonanie bariéry 50 dolárov za barel a postupne znižujúca sa volatilita na trhu, a taktiež sebemenšia nedôvera obchodníkov v korekciu. Indikátor RSI sa dostal pod hodnotu 30 s návratom nad túto hodnotu, čo indikovalo okamžitý výstup z pozície.

Postupnosť krokov pre výpočet čistého zisku

- a) Hodnota nástupu do obchodu (137,25 dolárov za barel) mínus hodnota výstupu z obchodu (45 dolárov za barel) = 92,25 hodnota získaná v bodoch.
- b) 292,25 bodov, 1 bod je 10 eur na hodnote desiatín, keďže sú stotiny násobí sa $92,25 \cdot 100 = 9\,225$ eur hrubého zisku.
- c) Od hrubého zisku 9 225 sa odpočítava 100 eur (spread),
- d) 9 125 mínus 25 eur (poplatok komisii, ktorá je na burze za otvorenie pozície) = 9 100 eur.

e) Čistý zisk je 9 100 eur.

f) $9\,100 \text{ eur} + \text{počiatočný kapitál } (7\,500 \text{ eur}) = 16\,600 \text{ eur}$

Zdaňovanie zisku

Z dôvodu obchodovania prostredníctvom brokera a zaplatení komisii 25 eur sa jeho zisk nezdaňuje. Londýnska burza zdaňuje už počas jeho obrátov.

Obrázok 4. Pribeh obchodovania s komoditou ropa (Zdroj: autor, Zuzana Mičicová)

Podľa technickej analýzy a využitia trendových čiar, v júli 2007 mala ropa stúpajúcu tendenciu. Jej vtedajšia hodnota bola 70 dolárov za barel. V júli nastala fáza prelomu, kedy hodnota ropy prechádzala do postupne klesajúceho kanálu. Hodnota ropy v tomto období bola 147 dolárov za barel.

4. Záver

Z hľadiska otvorených možností problematiky finančného trhu špeciálne z hľadiska oblasti burzových obchodov je obdobie výkyvov hospodárstva, a to najmä celosvetového hybnou či brzdiacou silou realizácie a priebehov obchodovania. Podstatná časť investorov je preto naklonená obchodovaniu s likvidnými aktívami. Dôvodom investovania do vybranej komodity je práve jej vysoká likvidita, tzn. na trhu s touto komoditou je veľké množstvo investorov. Z hľadiska uskutočňovania burzových operácií je zrejmé, že takmer v každom okamihu je na trhu možné uzavrieť kontrakt, pretože je tu prítomná ako ponuka tak aj dopyt po tejto komodite. V prípade, že je známa odpoveď na otázku, prečo investovať do ropy, vyvstane nová otázka, týkajúca sa časového rozloženia investície do spomínanej komodity. Odpoveď na túto otázku poznajú len najlepší obchodníci, resp. sú schopní predpokladať jej správnosť. Ak by túto odpoveď poznali všetci obchodníci, nebol by pomer medzi obchodovaním a stratou 20 : 80, tzn. 20% úspešných investorov sa podelí o straty 80% neúspešných investorov.

Je možné konštatovať, že hlavným predpokladom na úspešnú kúpu, resp. predaj kontraktu je sledovanie a analyzovanie vývoja kurzu prostredníctvom kombinácie rôznych metód. Napriek všetkým vedomostiam, predpokladom, výpočtom, dohadom či pocitom realizovaný obchod sa nemusí skončiť úspechom investora. Práve preto vstupuje do priebehu burzových obchodov ešte jeden faktor – šťastie.

Literatúra

- [1] Fundamentálna analýza. Dostupné na:<<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-fundamentalni-analyza.html>>.
- [2] Technická analýza. Dostupné na:<<http://www.financnik.cz/komodity/zkusenosti/forex-technicka-analyza-1.html>>.
- [3] Trendové čiary. Dostupné na:<http://www.financnik.cz/komodity/fin_home/technicka-analyza-trendove-cary.html>.
- [4] Indikátor RSI. Dostupné na: <<http://www.financnik.cz/komodity/findikatory/komodity-indikatory-RSI.html>>.
- [5] Kľzavý priemer. Dostupné na:<<http://www.financnik.cz/komodity/manual/komodity-klouzave-prumery.html>>.
- [6] Mičicová, Z.: Možnosti investovania finančných prostriedkov do vybraných podkladových aktív kapitálového trhu – index, komodita, Žilinská univerzita v Žiline 2009, vedúci DP: Ing. Kováčiková Martina, PhD.
- [7] Micháliková, L.: Investovanie v rámci obchodovania s komoditami na burze, Bakalárska práca, Žilinská univerzita v Žiline, 2011, vedúci BP: Ing. Kováčiková Martina, PhD.

Príspevok vznikol v rámci grantovej podpory projektu:

VEGA 1/1321/12: Výskum nových trendov v manažmente v období globalizácie.